

derklasser med, idet man fører Børnene ind paa en bestemt Fagretning, som de maaske ikke vise sig egne til at kunne gennemføre. Derfra komme de mangfoldige Misfaldsler, om jeg saa maa kalde dem, der vise sig i disse Skoler. Jeg skal blot nævne et Par Eksempler, som jeg tror ville tilstrækkelig forklare, i hvilken Grad Eleverne ved at gennemgaa de lærde Skoler efterhaanden falde fra. Der var den 1ste Oktober dette Aar i de offentlige lærde Skoler her i Landet i 1ste Klasse 410 Elever, i 2den Klasse 305, i 3die Klasse 268, i 4de Klasse 175, i 5te Klasse 134 og i 6te Klasse 80. Man ser altsaa, i hvilken betænkelig Grad Elevantallet falder, efterhaanden som Klasserne stige. Denne Tanke om en organisk Forbindelse mellem de forskjellige Skoler er fra forskjellige Sider, baade fra den lærde Skoles og ligeledes tilbøielig fra Real- og Borger- samt Almueskolernes Side, af Mange bleven betragtet som en Hsøn, men upraktisk Tanke, som utopiisk. Jeg tror endnu ikke, at den er det, og jeg er vis paa, at Kjendsgjerninger fra andre Lande og særlig fra Nordamerika ville vise, at den ikke er det. Der er tidligere her i Salen talt udførlig om de Fæver, der true det danske Landbrug fra Amerika. Til Gjengjæld kunde det maaske være ret belærende at høre om nogle Fordele, vi kunne hente ved at gjøre Bekjendtskab med det amerikanske Skolevæsen. Det er tilbøielig ordnet i en saadan organisk Rækkefølge. Den tidligste Skole, Primærskolen, svarer omtrent til det foreliggende Lovforslags Forskole. Den forsettes umiddelbart af Grammatikskolen, der svarer til Lovforslagets Kommunalskole og slutter med 14 Aars Alderen. Den umiddelbare Fortsættelse af Grammatikskolen er Højskolen, der nærmest svarer til vore høiere Realskoler, tilbøielig til vore Folkehøjskoler. Men fra Grammatikskolen, der som sagt slutter med 14 Aars Alderen, ere Eleverne ogsaa istand til paa sine Steder i Amerika at gaa umiddelbart over i College eller den lærde Skole, der er 4 aarig, og efter hvilken saa Universitetsstudierne følge, sædvanlig i et 4 aarigt Kursus. Dette Sidste, at Latinskolerne ere 4 aarige i Amerika, forsaavidt de kunne slutte sig til Grammatikskolerne, og at Embedsstudierne ved Universiteterne i Reglen ogsaa ere 4 aarige, tyder paa den amerikanske praktiske Sands. Men det er dog ikke udelukkende praktiske Hensyn, der have gjort, at man har anset det rigtigt, at disse Skoler skulle gennemløbes i et i Sammenligning med vore Forhold saa kort Tidrum. Man er nemlig gaaet ud fra, at den theoretiske Friskhed holdes bedre vedlige, naar disse Studier ikke ere saa langvarige som Embedsstudierne herhjemlands, der meget hyppig ere 7—9 aarige, hvorved Produktionen svækkes under den altfor langvarige Reciperen. Jeg skal med den ærede Formands Samtykke tillade mig at oplæse et Par Ord af en Meddelelse fra Professor Roofing i en Bog,

der udkom i 1876, og som hedder: „Fra et Besøg i de amerikanske Skoler.“ Dette Besøg fandt Sted i 1873 og 74. Denne Forfatter bemærker: „Det var smukt, om Kjøbenhavn vilde efterligne det Exempel, der er givet af New York, og oprette en Latinskole i Forbindelse med det øvrige Borger-skolevæsen. Eller efterkom disse Forhold hidtil have udviklet sig hos os, var det vel egentlig rimeligere, at Staten paatog sig en saadan Opgave. Da en saadan Skole kun vilde blive besøgt af Disciple, der ere vel oplagte til Studering, burde der vistnok i et Kursus for 4 Aar kunne gives tilstrækkelig Forberedelse til Studentereksamen, i alt Fald med en tilføjet Overgangs- eller Forberedelsesklasse ligesom i New York.“ Det er nu imidlertid ingenlunde min Tanke, at Kommunalskolen burde ordnes med det udtrykkelige Formaal at være en Forskole for Realskolen eller den lærde Skole. Men saavel Kommunalskolen som Realskolen og den lærde Skole bør ordnes saaledes, at den høiere Skole kan følge umiddelbart paa den lavere. Der er undertiden ved Behandlingen af de militære Love talt om Soldaten, der skulde have Marskalkstaven i Tornysteren. Skal en saadan Tanke eller Skulde overhovedet lykkelige sociale Tilstande, vil jeg hellere sige, kunne naaes i Samfundet, da maa Skolevæsenet være ordnet saaledes, at det kunde siges, at Dannelsens, ja selv den høieste Dannelses Tryllestav allerede laa i det fattige Barns Skoletornyster.

Jeg betragter det som en af Folkehøjskolernes Fortjenester, at de have bidraget saa overordentlig væsentlig til at bøde paa Manglen af en organisk Forbindelse mellem de forskjellige Skoler, og jeg finder det ganske i sin Orden, at Folkehøjskolerne have tænkt paa en Organisation med et bestemt Centralpunkt eller Løppunkt i Højskolen i Sorø. Om denne vil jeg tillade mig at udtale et Par Ord. Der er blevet forhandlet Meget om denne Centralhøjskoles Plads. De Anstuelser, de Meninge, der holde paa Kjøbenhavn og ikke paa Sorø, finder ogsaa jeg plausible, og jeg skulde gaa videre og udtale, at jeg endog saa finder, at den egentlige Plads er ikke blot i Kjøbenhavn men ved Kjøbenhavns Universitet. Jeg skal sige, hvorledes jeg tænker mig det. Jeg tænker mig, at der ved Siden af de 5 ældre Fakulteter burde oprettes et sjette, som jeg vil kalde det populært-videnskabelige, og at dette skulde repræsentere denne Tanke om en Højskole i Sorø. Ved den Jubelfest, Universitetet nylig fejrede, blev der staaet en Mønt, paa hvilken der paa Latin staaer en Tanke, som paa Dansk vil lyde omtrent saaledes: „Fire Aarhundreders Minde og levende Haab om en Fremtid.“ Dette levende Haab om en Fremtid maa bygges efter min Overbevisning ikke blot derpaa, at Folket er dannet, men paa, at Dannelsen er folkelig. En saadan folkelig Dannelse er i høi Grad repræsenteret ved